

Pensioen

voor
dummies®

3e editie

Erik Beckers
Robert Collignon

Gouda, 2025

Inhoud in vogelvlucht

Inleiding	1
Deel 1: Wat is pensioen?	7
HOOFDSTUK 1: Waarom en wanneer pensioen?	9
HOOFDSTUK 2: Pensioen via de overheid	27
HOOFDSTUK 3: Pensioen via de werkgever	39
HOOFDSTUK 4: Pensioen via ... jouzelf!	67
Deel 2: Het werkgeverspensioen	79
HOOFDSTUK 5: De invloed van werkgever, werknemer en de ondernemingsraad op jouw pensioen	81
HOOFDSTUK 6: Communicatie over het werkgeverspensioen	95
HOOFDSTUK 7: Premie, kosten en inleg	123
HOOFDSTUK 8: De waarde van je pensioen	141
Deel 3: Heb ik genoeg pensioen?	163
HOOFDSTUK 9: Hoeveel pensioen heb je nodig?	165
HOOFDSTUK 10: Hoeveel pensioen je hebt	181
HOOFDSTUK 11: Hoe je pensioen aanvult	195
Deel 4: Mijn pensioen na ziekte, overlijden en scheiden	211
HOOFDSTUK 12: Pensioen en ziekte	213
HOOFDSTUK 13: Pensioen en overlijden	237
HOOFDSTUK 14: Pensioen en scheiden	255
Deel 5: Wat te doen bij ...?	271
HOOFDSTUK 15: Wijzigingen in je persoonlijke situatie	273
HOOFDSTUK 16: Wijzigingen in je werksituatie	283
HOOFDSTUK 17: Pensioen van de zzp'er, dga en freelancer	305
HOOFDSTUK 18: Een eigen bedrijf starten of hebben	313
HOOFDSTUK 19: Wat te doen als je (bijna) met pensioen gaat?	319
HOOFDSTUK 20: Zoekgeraakte pensioenen	337
HOOFDSTUK 21: Voor jezelf opkomen	341
Deel 6: Het deel van de tientallen	349
HOOFDSTUK 22: Tien tips om te controleren of je een goed werkgeverspensioen hebt	351
HOOFDSTUK 23: Tien onderhandeltips voor werknemers en ondernemingsraad	359

HOOFDSTUK 24:	Tien tips bij het veranderen van baan	371
HOOFDSTUK 25:	Tien verschillen tussen oude en nieuwe pensioenregels ...	379
HOOFDSTUK 26:	Tien tips om eerder te stoppen met werken	387
HOOFDSTUK 27:	Tien tips om van je pensioen te genieten	397
Deel 7: Bijlagen	.....	403
BIJLAGE A:	Checklist voor de ondernemingsraad	405
BIJLAGE B:	Nuttige websites	409
Index	.....	413

Over de auteurs

Erik Beckers en Robert Collignon hebben beiden, vanuit verschillende perspectieven, ruime ervaring op het gebied van pensioen. Ze kennen elkaar van hun werk bij Zwitserleven, een pensioenverzekeraar. Vanuit hun functie hebben zij te maken met diverse aspecten van pensioen, waaronder productinnovaties, communicatie, marketing, keuzebegeleiding & advies en ook – helaas – met klachten en rechtszaken. *Pensioen voor Dummies* is dan ook – anders dan de meeste pensioenboeken – geschreven vanuit de praktijk op basis van vele klantcontacten en ervaringen. De auteurs hebben met het schrijven van dit boek één doel voor ogen: zorgen dat de Nederlander zijn pensioen beter begrijpt.

Mr. Erik K. Beckers is juridisch adviseur bij Zwitserleven. Daarvóór heeft hij in diverse managementfuncties ervaring opgedaan, onder andere op het gebied van productontwikkeling. Ook heeft hij ruim zeven jaar verkoop- en advieservaring als adviseur employee benefits en financieel planner. Erik Beckers was enkele jaren lid van de Editorial Board van Netspar. Tevens werkte hij freelance als trainer en spreker voor onder andere mediators, advocaten, arbeidsdeskundigen, ondernemingsraden, pensioenfondsbesturen en financieel adviseurs. Hij publiceert zelfhulpboeken over levensveranderingen via www.fpvi.nl, zet zich in voor verschillende opleidingsinstituten en schrijft mee aan een naslagwerk voor professionals: Tekst & Commentaar Pensioenrecht.

Mr. Drs. Robert Collignon RM is director customer strategy bij Monitor Deloitte waar hij werkt voor verzekeraars, pensioenfondsen, premiepensioeninstellingen, banken en vermogensbeheerders. Robert heeft ruime ervaring op het gebied van strategie, marketing, digitalisering, dienstverlening en klantgericht handelen in de hospitality en financiële sector. Vóór zijn komst naar Deloitte was Robert directeur Marketing & Productmanagement bij pensioenspecialist Zwitserleven en Senior Vicepresident Brand & Customer Strategy bij Aegon N.V. Robert geeft lezingen over klantgerichte organisaties, digitalisering in dienstverlening en de implicaties van de Wet toekomst pensioenen. Hij geeft les aan de Hotelschool The Hague binnen de MBA-opleiding in Hospitality Management in 'Digital Technology voor dienstverlenende organisaties'. Ook is hij verbonden aan het Institute of Strategic Relationship Management (ISRM) in Den Haag.

Inleiding

Toen we de eerste editie van *Pensioen voor Dummies* schreven, kregen we veel kritiek uit de pensioenindustrie: de term 'Dummies' zou betuttelend zijn. Inmiddels is *Pensioen voor Dummies* een bestseller en ook bij veel pensioenspecialisten ligt het boek op de plank. Voor de meeste mensen is pensioen nog altijd een lastig onderwerp. Door op een eenvoudige manier pensioen uit te leggen, hopen we dat uiteindelijk iedereen zijn pensioen begrijpt en weet hoe de eigen pensioensituatie kan worden verbeterd.

Er is een goede kans dat het grootste deel van jouw geld vastzit in 'pensioen'. De meeste Nederlanders werken namelijk ruim één dag per week voor hun pensioenopbouw, na je salaris de belangrijkste arbeidsvoorwaarde. Een tijdje terug was er een onderzoek waaruit bleek dat het bestuderen van je pensioen net zo wordt ervaren als naar de tandarts gaan: je weet dat het moet, maar liever stel je het uit tot later. De meerderheid van de mensen gaf zelfs aan liever naar de tandarts te gaan dan hun pensioenregeling te bestuderen!

Het feit dat jij dit boek hebt opgepakt, geeft aan dat je de belangrijkste eerste stap al genomen hebt: je wilt meer weten over pensioenen. Dit boek is voor een groot deel een werk- en naslagboek. Begin eens te lezen bij de onderwerpen die op jou van toepassing zijn en ontdek gaandeweg hoe ontzettend belangrijk je pensioen is. Ook nu al. Want pensioen is niet alleen voor je oude dag. Als jou vandaag onverhoopt iets overkomt, kan het morgen al ingaan voor je nabestaanden.

We nemen je stap voor stap mee in de pensioenwereld. En door op verschillende punten je eigen situatie in kaart te brengen, wordt het onderwerp pensioen ook leuker. We helpen je op weg in pensioenland, geven je tips en verwijzen je naar handige internetsites of rekenvoorbeelden. Je zult zien dat je jouw pensioensituatie beter gaat begrijpen, dat je deze kunt verbeteren en ook dat je anderen kunt uitleggen waar ze op moeten letten.

Je wilt later natuurlijk van je pensioen genieten. Wij zijn daar eerlijk over: dan moet je nu wel zelf actie ondernemen. Je eigen pensioen is jouw eigen verantwoordelijkheid. Door dit boek als werkboek te gebruiken, zul je beter in staat zijn om zelf keuzen te maken.

We hebben dit boek geschreven omdat het er nog niet was. Er zijn diverse pensioencursussen en -boeken voor specialisten. Ook bestaan er boeken met verhalen over pensionering en ouderdom. Maar een *Voor Dummies*-boek met de ambitie om het onderwerp 'pensioen' voor iedereen compleet, simpel en toegankelijk te maken was er nog niet.

Of je nu werknemer bent, gepensioneerd, zzp'er, lid van een ondernemingsraad of hr-manager ... door pensioen beter te begrijpen krijg je meer grip op de belangrijkste uitgaven en inkomsten in je leven.

Over dit boek

In dit boek beginnen we met de uitleg van het begrip pensioen. Wat is pensioen precies en waarom sparen we voor ons pensioen? We geven een aantal voorbeeldberekeningen en lichten de vier pijlers van het pensioenstelsel toe. Wanneer je deze vier pijlers van het pensioenstelsel en de systemen van werkgeverspensioen begrijpt, heb je al een goede basiskennis over pensioen.

Het boek is praktisch ingestoken. We werken veel met lijstjes om je eigen situatie in kaart te brengen. Ook zijn de hoofdstukken zo geschreven dat ze passen bij bepaalde situaties in je leven. Er worden praktische tips gegeven die herkenbaar zijn aan de typische *Voor Dummies*-symbolen. En als het heel technisch wordt staat dat er ook bij, dat is dan alleen voor fijnproevers.

Een vraag die altijd bovenkomt is: heb ik genoeg pensioen? We gaan daarop in door middel van een aantal deelvragen: Hoeveel pensioen heb ik nodig? Hoeveel pensioen heb ik? En als je dan concludeert dat je te weinig pensioen aan het opbouwen bent is de laatste deelvraag logisch: Wat zijn de mogelijkheden om je pensioen eventueel aan te vullen?

Pensioen is meer dan alleen een vermogen opbouwen. Er zijn enkele risico's en factoren die je pensioen bedreigen. Misschien wil je tegen de financiële gevolgen een verzekering afsluiten of op een andere wijze daar rekening mee houden. Voor ons is het belangrijkste dat je je bewust bent van de risico's en factoren die jouw pensioenpot bedreigen. Daarom worden ze in dit boek stap voor stap uitgelegd.

Net als bij een EHBO-cursus is er ook een deel: 'Wat te doen bij...?' Misschien is dit wel het meest praktische deel, want wellicht zit je zelf in een situatie waarin je concrete pensioenvragen hebt. Voor verschillende situaties wordt uitgelegd wat de mogelijkheden en consequenties zijn. En als

je concludeert dat je huidige pensioen er slecht voor staat: er is ook een hoofdstuk dat je helpt bij het indienen van klachten.

We sluiten af met het deel van de tientallen. Hierin staan handige tips voor specifieke situaties zoals bij het veranderen van werkgever of onderhandelingstips voor de ondernemingsraad.

Misschien heb je gehoord van de nieuwe Pensioenwet: de Wtp (Wet toekomst pensioenen). Bijna alle Nederlanders gaan daarmee te maken krijgen. Dit boek is Wtp-proof. Waar dit belangrijk is leggen we uit wat de nieuwe pensioenregels voor jou betekenen. Maar je blijft waarschijnlijk ook nog een hele tijd met oude pensioenregels te maken houden, deze komen dus ook aan bod. Wil je snel de verschillen tussen de nieuwe pensioenregels en de oude zien? Blader dan door naar deel 6, daar tref je een hoofdstuk aan over tien belangrijke verschillen tussen de oude en de nieuwe pensioenregels.

Voor wie is deze Voor Dummies geschreven?

We veronderstellen dat je een van de volgende personen bent:

- » **Je bent werknemer.** In dat geval kun je het best bij hoofdstuk 1 beginnen. Als sommige onderdelen bekend zijn, kun je die natuurlijk overslaan. Maar in alle hoofdstukken zijn ongetwijfeld onderdelen die je bruikbaar zult vinden.
- » **Je bent zzp'er.** We kunnen ons voorstellen dat je dan veel pensioenvragen hebt. Je hebt immers geen werkgever die een basisvoorziening kan regelen. Dat brengt ook voordelen met zich mee: vrijheid! Voor zzp'ers zijn in ieder geval hoofdstuk 4, deel 3 in zijn geheel, deel 4 en ook hoofdstuk 17 relevant om te lezen.
- » **Je bent lid van de ondernemingsraad.** In dat geval word je verondersteld algemene pensioenkennis te hebben. Immers, je kunt advies uitbrengen over het pensioen van jouw organisatie. Je kunt dit boek ook meestal declareren bij je werkgever. Voor jouw rol zijn deel 2 en de hoofdstukken 15, 16, 22 en 23 extra belangrijk.
- » **Je bent gepensioneerd.** In dat geval is het natuurlijk goed om te begrijpen waar je deze 'tweede carrière' aan te danken hebt. Maar heel praktisch zijn dan de hoofdstukken 8, 10, 12, 13, 14, en 27.
- » **Je gaat binnenkort met pensioen.** Je wilt ongetwijfeld weten hoe je financiën er in de toekomst uit gaan zien. Maar misschien wil je ook

kijken of het mogelijk (of noodzakelijk) is om nog even fors bij te sparen voor je pensioen. Lees vooral eens de hoofdstukken 8, 9, 10, 11, 18, 19, 20, 26 en 27.

- » **Je bent werkgever.** Een aantal werknemers heeft vragen over hun pensioenvoorziening. En jij hebt daar wellicht ook zelf vragen over. Nuttig zijn dan in ieder geval deel 2, deel 4, deel 5 en de hoofdstukken 22, 23 en 25. Je zult dit boek zeker behulpzaam vinden. Misschien ook een aanrader voor je personeel?
- » **Je bent adviseur of accountant.** Doe je voordeel met dit boek! Als jouw klanten dit boek gelezen hebben, begrijpen ze jouw toegevoegde waarde een stuk beter. Je kunt ook een beter advies geven doordat je klanten een beter beeld hebben bij wat ze willen en wat ze nodig hebben. Ze hebben dan ook bewust voor jou gekozen! In het boek wordt de adviseur alleen besproken vanuit de ogen van de klant.
- » **Je werkt voor een pensioenuitvoerder.** Natuurlijk weet je alles van pensioen. En ongetwijfeld heb je alle noodzakelijke cursussen gedaan die er zijn. Eigenlijk heb je dit boek dan ook niet nodig. Maar waarom lukt het verzekeraars dan niet om het pensioeninzicht bij een breder publiek te vergroten? We hopen dat dit boek voor jou aanleiding is om ook in je eigen praktijk eens kritisch naar je klantcommunicatie te kijken. Ongetwijfeld kan je communicatie eenvoudiger, toegankelijker en plezieriger. Dit boek is dan misschien een goed begin. Als jij je klantcommunicatie eenvoudiger maakt, is dit boek in de toekomst wellicht overbodig! Advies: lees het gehele boek aandachtig.
- » **Je werkt als beleidsmaker bij de overheid.** Van jou moeten we het hebben in de toekomst! Help ons de pensioenpotten van Nederlanders te optimaliseren en te beschermen. Tijdens het lezen van dit boek begin je steeds meer te begrijpen van de moeilijke materie achter het pensioenstelsel en doe je ongetwijfeld inspiratie op.

De opbouw van het boek

Pensioen voor Dummies is verdeeld in zes delen, die wij hier kort toelichten.

Deel 1: Wat is pensioen?

In deel 1 bespreken we de basis van pensioen. We geven aan waar het pensioenbegrip oorspronkelijk vandaan komt en wanneer je met pensioen te maken krijgt. Het Nederlandse pensioenstelsel wordt toegelicht. Als laat-

ste wordt ingegaan op de diverse mogelijkheden voor pensioenopbouw wanneer je geen werkgever hebt.

Deel 2: Het werkgeverspensioen

Deel 2 richt zich geheel op het werkgeverspensioen. Je wordt geholpen met het beter begrijpen van brieven en andere communicatie over pensioen van jouw pensioenuitvoerder en werkgever. Je leest hoe jouw pensioenpot wordt gevuld en wat de waarde ervan is. Ook delen we een aantal tips, waarmee je betere keuzen kunt maken voor je pensioen. Als laatste wordt in dit deel een korte checklist gegeven waarmee je voor jezelf de afweging kunt maken of je kwalitatief een goed werkgeverspensioen hebt of niet.

Deel 3: Heb ik genoeg pensioen?

Natuurlijk de belangrijkste vraag voor veel mensen. De vraag wordt besproken in drie stappen. Eerst prik je een datum waarop je definitief wenst te stoppen met werken, om van je pensioen te gaan genieten. Daarna helpen we je te bepalen hoeveel pensioen je nodig hebt. Vervolgens laten we zien hoe je voor jouw eigen situatie berekent hoeveel pensioen je hebt. Daarna bieden wij een keuzehulp bij het bepalen van oplossingen voor het verbeteren van je pensioensituatie.

Deel 4: Mijn pensioen na ziekte, overlijden en scheiden

Hoewel de waarde van een pensioen niet altijd is gegarandeerd, één zekerheid hebben we allemaal in het leven: ooit gaan we dood. De meeste pensioenregelingen bieden bescherming tegen het financiële risico van ziekte en overlijden. De wijze waarop jij en je nabestaanden worden beschermd verschilt enorm. In dit deel zetten wij alle vormen op een rij. Het deel sluit af met een uitgebreide uitleg over de gevolgen die een scheiding met zich meebrengt voor je pensioen.

Deel 5: Wat te doen bij...?

Dit is het meest praktische deel van het boek. Er wordt namelijk op basis van heel concrete situaties besproken waar je op moet letten en wat belangrijke keuzen kunnen zijn. Denk aan een sabbatical, werkloosheid, samenwonen, emigreren en zwangerschap.

Deel 6: Het deel van de tientallen

Het deel van de tientallen is een vast onderdeel van de *Voor Dummies*-reeks. In dit deel worden enkele top 10-lijstjes besproken die je tips geven waarmee je in diverse pensioensituaties je voordeel kunt doen. We eindigen dit deel met het belangrijkste: tien tips om van je pensioen te genieten!

Gebruikte pictogrammen

In dit boek staan in de marge verschillende pictogrammen die in alle *Voor Dummies*-boeken gebruikt worden. Je komt de volgende pictogrammen tegen:

TIP

Dit pictogram wordt gebruikt, je raadt het al, wanneer de bijbehorende alinea een handige tip bevat.

BELANGRIJK

Dit pictogram verwijst naar belangrijke informatie die je nodig hebt om de stof te begrijpen of iets dat je zeker niet mag missen.

PAS OP

Dit pictogram waarschuwt je voor mogelijke valkuilen voor je pensioenpot.

TECHNISCHE
INFO

Dit pictogram geeft aan dat de informatie een verhaal of juridische uitleg betreft of dat een berekening wordt toegelicht. Deze informatie is nuttig om de achtergronden goed te begrijpen, maar is niet nodig om de rode draad vast te houden.

Waar begin je?

Na deze korte introductie kun je overal beginnen. Wil je gestructureerd je pensioenkennis opbouwen? Begin dan gewoon bij hoofdstuk 1.

1

Wat is pensioen?

IN DIT DEEL . . .

Pensioen is een spaarpot voor later. Tja ... als het zo makkelijk was, had je dit boek niet nodig. Over de jaren heen is pensioen veel meer gaan betekenen dan een spaarpot. In deel 1 bespreken we de basis van pensioen. Soms letterlijk – dan leggen we uit waar het begrip pensioen vandaan komt – maar vooral besteden we aandacht aan het Nederlandse pensioensysteem. We beginnen gelijk met het belangrijkste principe: begin vroeg met het opbouwen van je pensioenpot. Verder bespreken we verschillende situaties waarin je met pensioen te maken krijgt en belangrijke (pensioen) keuzen kunt maken. Vervolgens leggen we het driepijlersysteem uit waarop je inkomen voor later gebaseerd is en bespreken we de verschillende vormen van pensioen. Omdat we ons goed kunnen voorstellen dat het je soms duizelt, bespreken we in dit deel ook de verschillende spelers in de pensioenmarkt en wat je van wie mag verwachten (en wat niet!).

Hoofdstuk 1

Waarom en wanneer pensioen?

In dit hoofdstuk beschrijven we wat pensioen is, vertellen we over de kleurrijke ontstaansgeschiedenis ervan en vermelden we cijfers over pensioenopbouw in Nederland. Vervolgens geven we antwoord op de vraag waarom het zo belangrijk is dat je vroeg begint met sparen of beleggen voor je pensioen. Voor pensioen gelden vaak bijzondere regels voor het betalen van belastingen; we lichten de basis daarvan toe. Het laatste deel van dit hoofdstuk gaat over de verschillende situaties waarin je met pensioen te maken kunt krijgen.

Wat is pensioen?

Pensioen betekent dat je geld opzijzet voor later, wanneer je niet meer wilt of kunt werken. Met pensioen bedoelen we in dit boek:

- » een financiële reserve
- » in welke vorm dan ook
- » bedoeld voor de periode wanneer je door je leeftijd niet of niet volledig meer kunt of wilt werken